

29. juli 1814

A. for Almueskolevæsenet paa Landet i Danmark*).

**) Jfr. L. 8 Marts 1856 om Borger- og Almueskolevæsenet.*

Vi Frederik den Sjette, o. s. v. G. v.:

At, som det stedse blev en vigtig Gjenstand for Vor landsfaderlige Omhu, at Statens tilvoxende Ungdom betimeligen lærtes at kjende, hvad Enhver skylder Gud, sig selv, og Andre, og hvorledes han, ved retteligen at bruge sine Evner, kunde blive gavnlig for Borgersamfundet i saa have Vi. med lige Nidkjærhed som Danmarks fremfarne Konger, bestræbt Os for, at Almue- og Borger-Skolevæsenet, ikke mindre end det lærde Skolevæsen, maatte bringes til muligste Fuldkommenhed.

- En Plan er saaledes forlængst bleven lagt, til en hensigtssvarende Inddeling af Skoledistrikterne paa Landet, og til de faste Skolers Formerelse og Forbedring; de Midler ere nøie granskede, ved hvilke stadig Skolegang og behørig Opsyn med det hele Almue-Skolevæsen kunde fremmes; at duelige Lærere dertil kunde dannes, var Øiemedet med de flere Skole-Seminariers Oprettelse; og paa det, at Ungdommens tro Veiledere kunde arbeide med Lyst, bleve deres Kaar bestemte, og Kilder til deres passende Lønning omhyggeligen opsøgte. - Denne Plan tilkjendegives i det provisoriske Regl. for Almue-Skolevæsenet paa Landet i Sjælland og flere Øer, 10 Okt. 1806. - Efterat de Grundsætninger, paa hvilke forommeldte Reglement var bygget, ved flere Aars Erfaring ere blevne prøvede, have Vi fundet det passende at lade Reglementets Indhold, med nogle yderligere Bestemmelser, inddrage saavel i denne Vor Anordning for Skolevæsenet paa Landet, som i en anden Anordning for Almue- og Borger-Skolevæsenet i Kjøbstæderne, hvilken ved Siden af denne udgaaer. - Det er med Overbeviisning om disse prøvede Grundsætningers Fasthed, og med glad Forhaabning, at deres trolige Anvendelse skal udbrede sand Religiøsitet og fremkalde borgerlige Dyder, at Vi herved allernaadigst befale Følgende, i Henseende til Almue-Skolevæsenet paa Landet i Vort Rige Danmark.

1ste Kapitel.

Om Skoledistrikter, faste Skoler og Omgangs-Skolehold.

§ 1.

Skoledistrikterne paa Landet bør, saavidt Stedernes Beliggenhed det tillader, indeles saaledes, at de, der skulle undervises i Skolen, ikke have længere Vei dertil fra deres Hjem, end 1/4 Miil. Saa skal der og, ved Inddelingen, tages Hensyn til de Unges Antal, saa at ikke flere henlægges til een fast Skole, end at det kan blive muligt for Skolelæreren, at have det fornødne Opsyn med Børnene og tilbørligen undervise, dem. Hvor Børnenes Antal maatte befindes at

blive uforholdsmæssigt stort for een Skole, og det dog ansees for bekosteligt at oprette nogen anden efter lige Plan, bør en Hjælpe-Skole anlægges for Børn af Underviisningens nederste Klasse.

§ 2.

I de Sogne, hvor Stederne ere saa adspredte, eenlige og langt fra hinanden beliggende, at det fornødne Antal af Skolelærere, efter 1ste §s Forskrift, ikke kunne ansættes, uden altfor stor Byrde for Beboerne, maa Omgangs-Skolehold finde Sted. Disse Sogne skulle desuagtet inddeles i visse Skoledistrikter efter de i § 1 fastsatte Bestemmelser, og Omgangs-Skoleholdet bestaae deri: at en og samme Skolelærer bliver anvist 2 eller i det høieste 3 Skoledistrikter, i hvilke han skal give Underviisning. - En saadan Skolelærer skal, hvor det bekvemmeligt kan skee, forskaffes, i et af de ham anviste Distrikter, Skole og fast Bopæl for sig og Familie, i Overeensstemmelse med denne Anordnings Forskrift; og i hver af de andre, ham tillagte, Skoledistrikter skal opføres en Skolestue paa 2 til 3 Fag efter Børnenes Antal; og skal han, medens han giver Underviisning i de Distrikter, i hvilke han ikke selv har Bopæl, nyde fri Kost og Nattehold, efter Omgang, hos Gaardbeboerne. Disse bør derfor nyde, efter rimelig Beregning, en passende Godtgjørelse, som bliver at udrede paa samme Maade, som de øvrige Udgifter til Skolevæsenet i Sognet.

§ 3.

Til en saadan Inddeling, af Skoledistrikterne i de vedkommende Sogne, og til de fornødne Bestemmelser angaaende Omgangs-Skolehold, hvor saadant maatte ansees nødvendigt, samt til Skolelærernes anstændige Lønning, bør vedkommende Amtmand og Amtsprøbst, hvor dette ikke allerede er skeet, snarest muligt udkaste en fuldstændig Plan, og forelægge samme til Vort danske Kancellies Approbation. - Ved denne Plan bliver tillige at tage Hensyn til, at samtlige Degnekald paa Landet, som blive ledige, skulle nedlægges, og Indkomsterne anvendes til Skolevæsenets Fremme; saavel som og til de øvrige, i denne Anordning fastsatte Bestemmelser, om disse Gjenstande.

§ 4.

Hvor Degnekald ere ledige, eller hvor Kirkesanger og Skolelærere ere beskikkede med den Betingelse, at de skulle underkaste sig de Forandringer, i Henseende til Skoledistrikter og Embedsindkomster, som nærmere, ved en ny Anordning om Skolevæsenet, vorde fastsatte, skulle oven. nævnte Planer, naar de af Vort danske Kancelli ere approberede, strax gaae i Opfyldelse. - Og bør ligeledes, hvor flere Skolers Oprettelse, eller en anden Fordeling af skolesøgende Børn, findes uundgaaelig nødvendig, dette, efterat Planen er bifaldet, strax skee, dog uden Tab for de allerede beskikkede Skoleholdere. - I andet Fald bør Forandringen udføres efterhaanden, som Degnekald i

et og andet Sogn vorde ledige; dog bør vedkommende Amtmand og Amtsprøvest til Vort danske Kancelli indsende Forslag til en midlertidig Forbedring i Skoleholdernes Lønning, hvor saadant til deres tarvelige Underhold maatte ansees uundgaaeligen nødvendigt, indtil forommeldte, i Overeensstemmelse med denne Anordning udarbejdede Planer, ved Degnekaldenes Vakancer, i det Hele kunne bringes i Udførelse.

§ 5.

Fordrer Beliggenheden, eller andre særdeles Omstændigheder, at Stykker af 2 eller flere Sogne maae inddrages under eet Skoledistrikt, bør dog ethvert Stykke forblive i samme Sogns Forbindelse som hidtil; og dets Beboere kun i Henseende til Skolevæsenet og hvad der til samme skal Ydes, henhøre til det Sogn, hvori Skolen er beliggende; men Offer og Akcidentser forblive ved det Kirkesanger-Embede, hvortil de fra andre Sogne henlagte Afdelinger forhen henhørte.

§ 6.

Det bør paasees, at der til hver Skole haves bekvemme Veie eller Stier, samt at disse istandsattes, vedligeholdes, og, naar Sneen er falden, opkastes, saaledes, at de Børn, der søge Skolen, kunne komme frem til denne. Skulde det findes nødvendigt, at anvise nogen ny Skolesti over en Mark, hvor der hidtil ingen har været, bør Grundens Besidder ei hindre saadant; men dersom han formener, at den ikke behøves, da afgjøres Sagen paa den Maade, som Vei-Forordningen 13 Dec. 1793 § 18 foreskriver*).

*) *Jfr. L. om Gangstier 4 Juli 1850.*

2det Kapitel.

Om Ungdommens Antagelse og Fordeling i Skolerne, og om Tiden til Underviisningen.

§ 7.

Intet Barn maa antages i Skolen, førend det, efter den Protokol, Skolelæreren ifølge den ham tillagte Instruktions § 20 (Litr. A) er forpligtet at holde, har fyldt det 6te Aar; men det staaer til Forældrene eller dem, der træde i disses Sted, om de ville udsætte Barnets Skolegang, indtil det er 7 Aar gammelt. - Iøvrigt skal Ungdommen antages i Skolen, enten til 1 Mai eller 1 Nov., efterat den i 4de Kapitel anordnede offentlige Prøve er forbi. Paa andre, end disse to fastsatte Tider antages den ikke, naar ingen særdeles Omstændigheder, saasom: Opholdsstedets Forandring, eller Barnets Sygdom, maatte gjøre en Undtagelse nødvendig,

§ 8.

Børnene inddeles, i Forhold af deres Alder, samt Kundskaber og Færdigheder, i to Klasser, i hvilke der gives særskilt Underviisning, saaledes som herefter i § 24 er anordnet.

§ 9.

Læretimerne i Skolerne skulle være følgende: fra 1 Marts til sidste Okt., fra Kl. 8 til 11 om Formiddagen, og fra Kl. 1 til 4 om Eftermiddagen. Fra 1 Nov. til sidste Febr., fra Kl. 9 til 12 om Formiddagen, og fra Kl. 1 til 3 om Eftermiddagen. - Dog skal det være Amtsskoledirektionerne, efter Skolekommissionens Forslag, tilladt, at bestemme saadanne Forandringer i de daglige Skoletimers Berammelse, som, efter ethvert Steds særdeles Beskaffenhed, maatte ansees meest passende. Kun at ingen Afkortning skeer i det Timetal, som, efter denne Anordning, dagligen skal anvendes til Børnenes Underviisning. Skulde i saadant Tilfælde Amtsskoledirektionen og Sognekommisionen være af ulige Meninger, da henstilles Sagen til Vort danske Kancellies Afgjørelse.

§ 10.

Hver Klasse bør søge Skolen 3 fulde Dage om Ugen: dog maa det, hvor særdeles Omstændigheder tale derfor, tillades, at den ene Klasse søger Skolen om Formiddagen, og den anden om Eftermiddagen, naar Sognekommisionen forestaaer saadant, og Amtsskoledirektionen deri er enig. - Er Amtsskoledirektionen og Sognekommisionen heri af ulige Meninger, da henstilles Sagen ligeledes til Vort danske Kancellies Afgjørelse.

§ 11.

I 4 Uger fra Kornhostens Begyndelse at regne ophører Skolegangen, paa det at Børnene i den Tid kunne være deres Forældre eller Huusbonder til Hjælp ved Høstarbeidet, og Skolelærerne tillige have Leilighed til udvide deres egne Kundskaber.

§ 12.

Forældre og Huusbonder, som ere Gaardbrugere, maae have Ret til at beholde deres Børn og Tyende, som ere over 10 Aar gamle, og beviisligen bruges til Markarbejde, hjemme fra Skolen 2 til 3 Uger i Sædetiden om Foraaret, og 3 til 4 Uger om Efteraaret; alt efter den for, Sognet anordnede Skolekommissions (§ 36), paa lokale Omstændigheder grundede Bestemmelser.

§ 13.

For Børnene i øverste Klasse skal om Sommeren, fra 1 Juni indtil Høstferiernes Begyndelse, ikkun holdes Skole 2 fulde Dage om Ugen, hvilke Dage bestemmes af Amtsskoledirektionen, paa Sognekommisionens derom gjorte Forslag*).

*) *Jfr. Pl. 27 Aug. 1818, L. 2 Mai 1855 § 2; see og B. 18 Febr. 1860.*

3die Kapitel.
Om Udeblivelse fra Skolen, og
om Skolebørnenes Kirkegang.

§ 14.

De Børn, som have smittende Udslæt, maae ei, forinden de ere helbredede, besøge Skolen, og bør, om de der indfinde sig, strax af Skolelæreren hjemvises; ligesom og denne har at anmelde saadant for Sognets Skolekommission, som bør drage Omsorg for, at saadanne Børn vorde helbredede. Sognekommisionen er bemyndiget til at mulkttere de Forældre eller Huusbonder, som vise sig forsømmelige, i Hensyn til saadanne Børns Helbredelse, fra 2 Mk. til 2 Rbd. S. V. ugentlig; hvilke Mulkter tilfalde Skolekassen. - For de uformuende Forældre skal den til Børnenes Helbredelse fornødne Bekostning udredes af Fattiggassen.

§ 15.

Bliver noget Barn sygt af Kopper, Mæslinger, Forraadnelsesfeber, Blodgang, Kighoste, eller nogen anden saadan smitsom Sygdom, da maa det ikke komme i Skolen, førend 3 Uger efterat det er helbredet, og Sygdommen er ophørt i Huset.

§ 16.

Paa det at intet Barn, ved at flytte fra et Sogn til et andet, skal kunne unddrage sig fra den anordnede Skolegang, skulle de vedkommende nærmeste Foresatte være pligtige til, inden 8 Dage. at melde for et af vedkommende Skolekommissions Medlemmer ethvert Barn, der maatte komme til dem fra en anden Sognekommisions Distrikt, og ligeledes ethvert Barn, der kommer fra dem andetstedshen, under en Mulkt af 2 Mk. til 2 Rbd. S. V. ugentligen, efter Sognekommisionens Bestemmelse.

§ 17.

Da Børnene i enhver Klasse skulle undervises paa eengang, og Skolens Indretning ikke tillader, at det, som til bestemt Tid bor læres, særskilt kan vorde gennemgaaet med dem, som udeblive fra den fælleds Underviisning; saa er det nødvendigt, at alle Børn, dersom de skulle have Nytte af deres Skolegang, flittigen og uafbrudt besøge Skolen i den foreskrevne Tid. - Paa det at denne Hensigt kan opnaaes. bør Præsterne hvert Halvaar, den første Søndag efterat Examen i Skolen er bleven holdt (§ 25), fra Prædikestolen advare Forældre, Værger og Huusbonder om, at holde deres Børn og Tyende til stadig Skolegang, og paa en passende Maade forestille Menigheden Nytten og Nødvendigheden af denne Foranstaltning. De Forældre, Værger eller Huusbonder, som desuagtet, uden beviislig gyldig Grund, holde deres Børn eller Tyende fra Skolen, skulle, efter Skolekommissionens

Sigelse, bøde 3 Rbsk. S. V. første Gang for hver Dag Barnet eller Tyendet er udeblevet; men vedblive de saadan Overhørighed, da skulle Bøderne, for gjentagne Forsømmelser, forhøies af Kommissionen til 6, 12 og 24 Rbsk. S. V. daglig for hvert Barn, som er holdt fra Skolen. - Som gyldige Grunde for Udeblivelse fra Skolen, antages Sygdom, haardt Veir og ufremkommelige Veie. - Dem, som ei formaae at betale Mulkterne, foranstalter Amtmanden, efter Kommissionens Anmeldelse derom, straffede paa Kroppen, efter F. 6 Dec. 1743, første og anden Gang med Fængsel paa Vand og Brød, og for oftere gjentagen Forseelse med Tvangs-Arbeide*), - Skulde det Tilfælde indtræffe, at et skolepligtigt Barn aldeles ikke var at bringe til stadigen at søge Skolen, bør Amtsskoledirektionen indberette saadant til Vort danske Kancelli, som bemyndiges til at foranstalte det videre Fornødne i denne Henseende.

*) *Jfr F. 16 Nov. 1836*

§ 18.**)

***) *Jfr. L. 2 Mai 1855 § 1,*

Forpligtelsen til at lade Børn eller Tyende søge Almueskolerne bortfalder for dem, som ved en Student, seminaristisk oplært Skolelærer. eller paa anden Maade, saaledes drage Omsorg for deres Børns, Myndligners eller Tyendes Underviisning, at Amtsskoledirektionen, efter indhentet Oplysning fra Sognekommisionen, finder anden Skolegang for disse ufornøden.

§ 19.

Forældrene kunne selv tage de mindre Børn med sig i Kirken; men de, som høre til den øverste Klasse i Skolen, og ere over 12 Aar gamle, skulle om Søn- og Helligdagene møde Skolelæreren ved Kirken og følge ind med ham, samt forblive der, saalænge Gudstjenesten varer. Forsømmer nogen af disse, 2 Gange efter hinanden, Kirkegangen, maae, efter Skolekommissionens Bestemmelse, de samme Mulcter anvendes, som ved § 17 ere fastsatte i Henseende til Skoleforsømmelser. Iøvrigt skal Skolelæreren anwise saa mange af dem Plads i Choret, som, foruden Konfirmationsbørnene, der kunne rummes; og han bør dertil især vælge dem, som have de bedste Stemmer og kunne bedst holde Tonen i Sangen. Til Brug for Skolebørnene, bør Kirkepatronen forsyne Choret med de fornødne Bænke.

§ 20.

Naar Forældre eller Huusbonder undertiden maatte behøve et Barn om Søn- eller Helligdagene, for at have Tilsyn i Huset, skal det være dem tilladt at beholde samme hjemme; dog saaledes, at det Barn, som har været hjemme den ene Søndag, kommer den næste i Kirken, hvormed Skolelæreren skal have behørigt Tilsyn.

§ 21.

Paa det at Skolegangen ikke skal afbrydes ved Liigfærd, Barnedaab eller Brudevielser, bør i alle de Distrikter, hvor Skolelærerne forrette Kirkesanger-Embedet, Ligene være Kl. 11 1/2 paa Kirkegaarden; og paa Søgnedage ovenmeldte Kirkeforretninger berammes til lige Tid*) Ved saadanne Leiligheder skal Læsningen i Skolen ophøre Kl. 11 om Formiddagen, og om Eftermiddagen først begynde Kl. 1 1/2; hvilket Skolelæreren, Dagen iforveien. har at tilkjendegive vedkommende Skolebørn.

*) *Jfr. F. 30 Mai 1828 § 14; A. 2 Okt. 1862 §§ 1 og 2.*

4de Kapitel.

Om Underviisningen og om Skolebørnenes offentlige Overhørelse samt Udgang af Skolen.

§ 22.

Ved Børnenes Underviisning skal der i Almindelighed tages Hensyn til at danne dem til gode og retskafne Mennesker, i Overeensstemmelse med den evangelisk-christelige Lære, samt til at bibringe dem de Kundskaber og Færdigheder, der ere dem nødvendige for at blive nyttige Borgere i Staten. - I denne Henseende blive samtlige Skolelærere at meddele den af Os allernaadigst anordnede Instruktion, som foreskriver dem deres Pligter, og omhandler den Underviisningsmaade, de have at bruge; ligesom det og paaligger de ved kommende Skolekommissioner at vaage for, at denne Instruktion nøiagtigen efterleves.

§ 23.

Der skal i Skolerne undervises i Religion, Skrivning og Regning, samt læsning; ogsaa bør Skolelærerne veilede Børnene til ordentlig Sang. - Ved Læsningen skulle fornemmeligen saadanne Bøger benyttes, som kunne give Anledning til at danne Børnenes Sindelag, og som indeholde et kort Begreb om deres Fædrelands Historie og Geographi, samt meddele dem Kundskaber, der kunne tjene til Fordommens Udryddelse, og blive dem til Nytte i deres daglige Haandtering; og bør der ved al Underviisning søges Leilighed til passende Forstands-Øvelser for de Unge. - I de Skoler, hvor Lærere, der ved de af Os allernaadigst autoriserede Skolelærer-Seminarier have nydt Underviisning i Gymnastik eller paa anden Maade have erhvervet sig den Duelighed, som udfordres til deri at give Underviisning, ere ansatte, skulle Børnene veiledes af Skolelærerne til gymnastiske øvelser, saasom Løbe-, Springe-, Klavre, Svømme- og Militaire Øvelser. Til disse Øvelser, naar den iøvrigt befalede Skoleunderviisning er tilendebragt, anvendes, saavidt Veirliget det tillader, én Time dagligen, saaledes at hver Klasse af Skolebørnene heri nyder ugentligen Underviisning i 3 Timer; dog at Børnene af øverste Klasse, efter den i § 13 indeholdte Bestemmelse, fra 1 Juni indtil Høstferierne ikkun nyde denne Underviisning 2 Timer

ugentligen; og bør iøvrigt til Svømmeøvelser, forsaavidt Leilighed dertil gives, efter Sognekommisionernes paa de lokale Omstændigheder grundede Bestemmelser, nogle Eftermiddage om Sommeren anvendes. - Ved enhver Skole bør, saavidt Omstændighederne tillade, anskaffes en Plads af 800 til 1200 kvadrat Alen, som jævnes og, ved Belægning med Sand eller paa anden hensigtssvarende Maade, gjøres skikket til gymnastiske Øvelser; ogsaa bør de allernødvendigste Apparater til saadanne Øvelser. ved enhver Skole, hvor Gymnastik indføres. anskaffes efterhaanden paa Skolekassens Bekostning, - De blandt Skolelærerne, som give Skoleungdommen hensigtssvarende Underviisning i gymnastiske Øvelser, og tillige udmærke sig i de øvrige Dele af Skoleundervisningen, samt Skoledisciplinen, bemyndiges Amtsskoledirektionen til, eengang om Aaret, at opmuntre ved extraordinære Belønninger af indtil 20 Rbd. S. V.*).

*) *Jfr. P. 25 Juni 1828.*

§ 24.

Til Skolens første eller nederste Klasse høre alle smaae Børn, (dog intet Barn. som er yngre end 6 Aar), tilligemed de Børn. som ikke endnu have lært at læse tydeligt, og at skrive Tal og Bogstaver, samt ikke have gennemgaaet Luthers Katekismus og de vigtigste bibelske Historier. - I den anden eller øverste Klasse optages de, der have erhvervet forommeldte Kundskaber. Saafremt de imidlertid ere under 10 Aars Alder, overlades det til Skolekommisionens Skjønnende, hvorvidt de, denne unge Alder uagtet, maae optages eller ikke.

§ 25.

Børnene skulle 2de Gange om Aaret, nemlig i April og Okt. Maaneder, i den for Sognet anordnede Skolekommisions Nærværelse, offentlig overhøres og gjøre Rede for, hvad de have lært. Ved saadan offentlig Prøve, som bør afholdes paa den af Amtsskoledirektionen opgivne Maade, og i alle Skoler vane fuldført forinden 1 Mai og 1 Nov., skal det paaskjønses, hvilke der i hver Klasse have lært meest, og hvis Flid, Sæder og Opførsel have været den bedste; saavel som hvorvidt de. der ville udskrives af Skoleprotokollen, have erhvervet de fornødne Kundskaber, eller om de behøve endnu at forblive i Skolen. Liste over disse Examiners Udfald bør indsendes til Amtsskoledirektionen, tilligemed de iøvrigt befalede Beretninger. - Og maa intet Barn antages til Konfirmation, førend Skolekommisionen, ved den afholdte Halvaars-Examen, har fundet, at det kan udskrives af Skolen, og intet Barns Skolegang ophøre, førend det har været til Konfirmation, med mindre at Barnet er 13 Aar gammelt, og tillige ved de i denne § ommeldte offentlige Overhørelser findes at have de i § 23 befalede Kundskaber fuldkommen inde; i hvilket Tilfælde det, efter Kommissionens Bestemmelse, fritages for den almindelige Skolegang, uagtet det, formedelst Alderen, endnu ikke kan antages til Konfirmation; dog

saaledes, at det, indtil Konfirmationen, skal være Pligtigt til at besøge Skolen 2de Dage maanedligen, for at repetere, hvad det har lært*).

*) *Jfr. L. 2 Mai 1855 §§ 3 og 4.*

§ 26.

De Forældre, Værger eller Huusbonder, som, uden beviislig gyldig Grund, lade deres Børn eller Tyende udeblive fra de Overhørelser, som enten her ere befalede i, § 25, eller af Biskoppen og Amtsprovsten anstilles paa disses aarlige Omreise, skulle, efter Skolekommissionens Sigtelse, bøde fra 2 Rbm, til 1 Rbd. S. V. for hvert Barn som udebliver.

§ 27.

Ethvert Barn skal, forinden det ansees modent til at udskrives af Skolen, kunne gjøre tilstrækkelig Rede for det, som efter § 23 skal læres i Skolerne. - Ogsaa skal ethvert Barn, som udskrives af Skolen, meddeles af Sognets Skolekommission en Attest, saavel om de Kundskaber, det i Skolen har erhvervet sig, som om dets Opførsel under Skolegangen. Paa denne Attest, der skrives paa det stemplede Papiir, der er foreskrevet for Skudsmaal*, og som meddeles fattige Børn paa vedkommende Skolekasses Bekostning, skal anføres Vidnesbyrd fra vedkommende Sognepræst om Barnets Flid og Forhold under Forberedelsen til Konfirmationen, samt de videre Skudsmaal, som bemeldte Person, af Præster og Huusbonder, i Overeensstemmelse med Lovgivningen, i Fremtiden skulle meddeles**.

*) *Jfr. Stplt.-Pap. L. 19 Febr. 1881 § 74 Ltr. F*

** *Jfr. Tyendelov 10 Mai 1854 § 54.*

§ 28.

For den Ungdom, som har været til Konfirmation, men desuagtet ønsker at blive ved at søge Skolen, for der at øve sig videre i Skrivning eller Regning, eller tage Deel i anden nyttig Underviisning, skal der, efter Overlæg med Skolekommissionen, holdes Vinterskole 2de Gange om Ugen. Til denne Underviisning bør anvendes een Time hver Gang. saaledes, at der gives een Time ugentlig til Mandspersonerne om Aftenen, og een Time til Pigerne om Dagen, alt efter Sognets Skolekommissions nærmere Bestemmelse.

5te Kapitel. Om Skoledisciplinen.

§ 29.

Børnene skulle møde i Skolen til de bestemte Tider, reenligen og sømmeligen paaklædte; samt medbringe de Bøger, som de der bruge, saasom ABC-Bogen, Luthers katekismus, Lærebogen i Religionen, Psalmebogen, eller hvilke andre Bøger, der i Fremtiden allernaadigst for dem maatte anordnes.

§ 30.

Naar Skolebørn ikke holdes reenlige, bør deres Forældre, Værger eller Huusbønder, ifald disse befindes at have Skyld deri, betale en Mulkt af 4 til 8 Rbsk. S. V., efter Skolekommissionens Sigelse, for hver Gang de i denne Henseende befindes i Brøde.

§ 31.

Børnene skulle vise Skolelæreren Ærbødighed og Lydighed, og nøie rette sig efter de Forskrifter han maatte give i Henseende til god Ordens Vedligeholdelse i Skolen.

§ 32.

Alle haarde Straffe-Instrumenter i Skolerne skulle afskaffes, og ingen Mishandling mod Børnene finde Sted. Men, naar et Barn begaaer nogen Feil, da bør Skolelæreren søge at rette det ved Formaning; og, naar disse ikke frugte, straffes Barnet saaledes, som i Instruksen for Skolelærerne bestemmes. - Skulde nogen Skolelærer forsee sig ved at bruge haard og vilkaarlig Adfærd mod et Barn, da have dets Forældre, Værge eller Huusbond, i dette, som i andre Tilfælde, hvor de maatte finde sig beføiede til Anke over Skolelæreren, at henvende sig til Sognets Skolekommission, som, efter at have undersøgt Klagens Rigtighed, drager Omsorg for, at Skolelæreren, saafremt han findes skyldig, vorder straffet med Irettesættelse, Mulkt, eller Afsættelse, efter Omstændighederne,

§ 33.

De Børn, som udmærke sig ved god Opførsel og Flid, skulle af Skolelæreren, ved passende Midler, opmuntres, i Overeensstemmelse med det, som desangaaende i Instruksen for Skolelærerne er anordnet.

6te Kapitel.

Om Tilsynet med Skolevæsenet*),

**)Jfr. 2 B,er 2 April 1855 om Beskikkelse af en Overskoledirekteur og hans Instrux.*

§ 34.

Opsynet over et Amts Skolevæsen paa Landet paaligger Amtsskoledirektionen, Denne skal bestaae af Amtmanden og Amtsprovsten; men ere 2de Amtsprovster i eet Amt beskikkede, udgjort hver af disse, for sit Distrikt, med Amtmanden en Skoledirektion*).

**) Jfr. F. 13 Aug. 1841 § 35*

§ 35

Hver Skoledirektion skal samles paa Amtmandens Bopæl een Gang hvert Fierdingaar, medmindre indtrufne Omstændigheder oftere maatte gjøre dens Samling fornøden. I disse Samlinger skulle alle de Sager foredrages og afhandles, som ere henlagte til bemeldte Direktions Beslutning eller endelige Afgjørelse.

§ 36*).

*) *Jfr. F. 13 Aug. 1841 § 14, L. 22 Marts 1855 § 2.*

Det nærmeste Tilsyn med Almueskolevæsenet bør paaligge Skolekommissionerne, hver i sit Sogn. Disse Kommissioner skulle bestaae af Sognepræsten, der har Forsædet, og samtlige Skolepatroner i Sognet, samt af een eller to Skoleforstandere.

§ 37*).

*) *Jfr. F. 13 Aug. 1841 § 14, L. 22 Marts 1855 § 2.*

Skolepatroner ere de e 32 Tønder Hartkorn, frit eller ufrit, i Skoledistriktet, eller derover, naar de tillige bekjende dem til den protestantisk-christelige Religion. Gr ingen saadan Skolepatron i Distriktet, eller Skolepatronen boer udenfor Sognet, og selv ønsker at fritages for Skolepatronatets Forretninger, da bør Amtsskoledirektionen, efter indhentet Oplysning, udnævne en saadan Mand, helst af Sognets Grundejere, som maa formodes bedst at kunne medvirke til Skolekommissionens Øiemed, til at indtræde i samme som Skolepatron. - De saaledes beskikkede Skolepatroner skulle vedblive idetmindste i 2 Aar.

§ 38*).

*) *Jfr. F. 13 Aug. 1841 § 14, L. 22 Marts 1855 § 2.*

Skoleforstanderne skulle vælges af Amtsskoledirektionen blandt de hæderligste Bønder i Sognet. De vedblive dette Ombud idetmindste i 2 Aar.

§ 39.

Soggenes Skolekommissarier skulle, hver i sin Kreds, vaage for alt det, som kan have Indflydelse paa Skolevæsenets Bedste og Fremme, efter den Veiledning, som de dem foreskrevne Regler give.

§ 40.

Dersom Nogen troer sig beføiet til at klage over en eller anden af Sognets Skolekommissioner, bør han andrage saadant for Amtsskoledirektionen. - Finder denne, at Kommissionen eller noget Medlem af samme forsætlig har tilsidesat sine Pligter, skal den være bemyndiget til at diktere den Paagjeldende en Mulkt indtil 10 Rbd. S. V.; og, ifald Forseelsen er grov, eller gjentages, at fordoble Mulkten; men skeer det oftere, da skal den indberette Sagen til Vort danske Kancelli, paa det at de Skyldige kunne blive tiltalte ved Retten, og der dømte til fortjent Straf. - Iøvrigt skulle de Kjendelser, som

Amtsskoledirektionen har Ret til at afgive, være inappellable, naar de ikke angaae mere, end 10 Rbd. S. V. Beløb; men dersom Gjenstanden er større, bør Sagen, saafremt de Paagjeldende begjære det, andrages for Vort danske Kancelli, til videre Resolution.

§ 41.

Grevskaberne og Friherskaberne høre ogsaa i Henseende til deres Skolevæsen under Amternes Skoledirektioner; dog skulle Greverne og Friherreerne være berettigede at tiltræde Direktionerne for det eller de Amter, hvori deres Lehne ere beliggende.

§ 42.

Biskopperne skulle fremdeles have nøie Tilsyn med samtlige Skoler i de dem anbettede Stifter, og være Pligtige til at undersøge disses Tilstand, saavel ved deres Visitatser, som ved enhver anden Leilighed. De skulle ogsaa være berettigede til fra Amtsskoledirektionerne, og tillige igjennem disse fra Sogdenes Skolekommissioner, at indhente alle de Efterretninger, som i Anledning heraf maatte ansees fornødne. - Iøvrigt bør de vaage over, at Skolevæsenet, i Overeensstemmelse med disse Vore allernaadigste Forskrifter, fremmes, og at mødende Hindringer, efter Mulighed, ryddes af Veien. Saa skulle de og paa deres Visitatser overhøre Ungdommen, og til Vort danske Kancelli indsende deres Beretninger om, hvorledes de have befundet enhver Skoles Ungdom underviist.

§ 43.

Bestyrelsen af det hele Almueskolevæsen i Vort Rige Danmark forbliver under Vort danske Kancelli, som aarligen har at forelægge Os en Udsigt over sammes Tilstand.

7de Kapitel.
Om Skolelærernes Beskikkelse,

§ 44.

Ingen maa antages til Skolelærer, medmindre han besidder de fornødne Egenskaber til vel at forestaae et saadant Embede, og allerede er indtraadt i sit 21de Aar. Til den Ende bør Enhver, som ønsker at blive Skolelærer, for Vedkommende med paalidelige Attester godtgjøre sin Alder, sin Duelighed og sit gode Forhold.

§ 45*).

*) *Jfr. L. 8 Marts 1856, om Borger- og Almueskolevæsenet, 3die Kapitel.*

Naar et Skolelærer-Embede vorder ledigt, bør den, som dertil er Kaldsberettiget, uopholdeligen anmelde Vakancen for de i Stiftet værende af Os allernaadigst autoriserede Skolelærer-Seminariers Forstandere, og meddele disse en nøiagtigt Beretning om Embedets Beskaffenhed og Indkomster. Enhver af bemeldte Forstandere har da

strax paa saadan Anmeldelse at underrette Vedkommende om alle, der fra Seminariet dimitterede, Seminarister, som paa den Tid ere tjenstledige, samt om de Vidnesbyrd, der bleve disse tilkjendte ved deres Udgang af Lærestalten; og blandt disse saaledes opgivne Seminarister paaligger det den Kaldsberettigede at udvælge en, til at ansættes i det ledige Embede. Undtagelse herfra kan alene finde Sted til Fordeel for en andetsteds beskikket Skolelærer, saafremt denne enten er oplært paa et af Os allernaadigst autoriseret Seminarium, eller, efterat være beskikket til Skolelærer, har nydt Underviisning ved en af de Præster, som det af Vort danske Kancelli er overdraget at give allerede ansatte Skolelærere en bedre Dannelse! dog bør han, ved afholdt Examen, være duelig befunden, og om sit Forhold som Skolelærer have fordeeltigt Vidnesbyrd fra vedkommende Sogns Skolekommission, - Det paaligger Biskopperne, forinden de vedkommende Skolelærere meddeles Kollats, at paasee, at disse Bud ere efterlevede.

§ 46.

De, som ved et eller andet, af Os allernaadigst autoriseret Skolelærer-Seminarium ere blevne examinerede, og derfra have erholdt Attester om deres Duelighed, skulle, naar de kaldes til Skolelærere, fritages for videre at examineres ved Embedets Tiltrædelse, saafremt de dertil beskikkes inden et Aar, efterat de have forladt Seminariet. Men skeer det sildigere, da skulle de igjen prøves, enten i Seminariet eller af Amtsskoledirektionens geistlige Medlem, og dem meddeles nyt Vidnesbyrd om deres Bekvemhed til at undervise Ungdommen, forinden der af Biskoppen meddeles dem Kollats. — De, som ellers kaldes til at være Skolelærere, skulle ligeledes, forinden dem af Biskoppen maa meddeles Kollats, examineres af forbemeldte geistlige Embedsmand; og bør det, ved saadan Overhørelse, tillige prøves, hvad Færdighed den, som examineres, besidder i at katekisere for Almuen.

§ 47.

Enhver der attraaer at beskikkes til Skolelærer paa Landet, men dog ikke har nydt Underviisning ved noget af Os allernaadigst autoriseret Skolelærer-Seminarium, bør idetmindste

- a) kunne læse tydeligt og med Færdighed i en saadan Tone, som viser, at han forstaaer hvad han læser, og som kan vedligeholde Opmærksomheden
- b) kunne fornuftigt og med egne Ord forklare Luthers Katekismus og Lærebogen i Religionen;
- c) forstaae at regne vel de 4 Specier og reguladetri;
- d) skrive en reen og læselig Haand;
- e) skrive sit Modersmaal grammatikalsk; og
- f) synge de almindeligste Psalmer rigtigt og i en reen Tone; hvilket sidste især skal fordres af dem, der tillige beskikkes til Kirkesangere.

§ 48.

De, der ere berettigede til at kalde Skolelærer, bør kalde en dertil duelig Person inden 6 Uger, efterat Vakance i Embedet er indtruffen. - Befindes den, som er kaldet, ved Prøve at være uduelig, bør en anden inden 3 Uger bringes i Forslag. - Skeer dette ei, eller ere, i første Fald, 6 Uger forløbne, uden at Nogen er bleven udnævnt af den Kaldsberettigede, da kalder Amtsskoledirektionen i dennes Sted. - I Tilfælde af Vakance i et Skolelærer-Embede, bør Skolen, hvis det ikke paa anden Maade kan skee, forsynes ved nogle af de nærmest omboende Skolelærere, efter Amtsskoledirektionens Foranstaltning. Amtsskoledirektionen bemyndiges derfor til at tillægge disse Skolelærere noget af de i Vakancen faldne Indtægter.

§ 49*)

*) *Forandret ved L. 8 Marts 1856 § 9.*

I ethvert Skoledistrikt skulle Følgende være berettigede til at kalde Skolelærere, nemlig:

- a) De, der have funderet eller herefter fundere Skoler, som de selv underholde, og hvor de lønne Skolelærere, uden at de øvrige Hartkorns-Eiere eller Brugere bidrage noget dertil.
- b) De, som have bygget eller herefter bygge anordningsmæssige Skoler, der baade indeholde bekvemt Rum for Ungdommen og beleilig Bolig for Skolelærerne.
- c) De Lodseiere, som ene eie det, Distriktet underlagte Hartkorn, eller som eie idetmindste 32 Tønder Hartkorn i samme.
- d) I de Distrikter, hvor der ere forskjellige Lodseiere, skulle de, som eie over 32 Tdr. Hartkorn, ansees som Skolepatroner, og have Ret til at kalde een Gang for hver 32 Tønder Hartkorn; saa at dersom nogen har to, tre, eller flere Gange saa meget Hartkorn, da maa han derfor kalde ligesaa mange Gange, som han har 32 Tønder Hartkorn. Derefter kalder den største Lodseier næst efter ham, og saaledes fremdeles. Men i det Distrikt, som tilhører flere Lodseiere, af hvilke ikke hver eier saameget som 32 Tønder Hartkorn, skal Amtsskoledirektionen kalde, i Forhold til alt det Hartkorn, som tilhører de mindre Lodseiere, nemlig een Gang for hver 32 Tønder Hartkorn.

§ 50.

Naar et Degnekald indgaaer, og dets Indkomster henlægges til Skolerne, skal den, som har Kaldsrettighed til Degnekaldet, for Fremtiden kalde Skolelærer i det Skoledistrikt, i hvilket Degnen forhen boede. Har den Kaldsberettigede tillige Hartkorn i Sognet, da kalder han desuden skifteviis med de andre Lodseiere (Jfr. § 49 d).

§ 51.

Paa det at Udgifter til nye Skolelæreres Løn saameget muligt kunne spares, skal enhver Degn i Overeensstemmelse med, hvad i F. 23 Jan. 1739 er befalet, være pligtig at modtage den Skole, som anvises ham i hans Sogn. Men findes han uskikket til at lære Ungdommen, da bør han lade Skolen forsyne ved en Substitut, som, efter foregaaende Prøve af Amtsprovsten, dertil ansees duelig, Vægrer Degnen sig for at opfylde denne Pligt, da bør en dygtig Skolelærer, paa hans Bekostning, antages af Vedkommende, og han selv, efter Foranstaltning af Amtsskoledirektionen, tiltales til at have sit Degne-Embedet forbrudt.

8de Kapitel.

Om Skolernes Bygning og Vedligeholdelse, samt om Skolelærernes Lønning*).

*) *Jfr. hermed i det Hele L. 8 Marts 1856, om Borger- og Almueskolevæsenet, 1ste og 4de Kapitel.*

§ 52.

Skolestuen bør være rummelig og af en, med Skolebørnenes Antal passende, Størrelse. skolelæreren bør desuden have anstændigt Huusrum for sig og Familie, samt den fornødne Leilighed til 2 Køer og 6 Faar, saa og til at bevare sit Foder og Brændsel, samt den ham tillagte Jords Avling. - Skolestuen bør idetmindste være 4 Alen høi fra Gulvet til Bjælkerne. - Taget, Dørre og Vinduer bør være tætte, og de sidste saaledes indrettede at de kunne lukkes op. Gulvet bør være enten af Brædder, eller Muursteen satte paa Kant. Grunden, paa hvilken Gulvet lægges, bør være opfyldt med Gruus, eller strid Sand, indtil 1/2 Alens Høide over den udvendige Jords Overflade. - Ved Skolebygningen skal, saavidt Omstændighederne tillade, anskaffes en Haugeplads, af 1/2 til 1 Skjeppe Lands Størrelse, til Brug for Skolelæreren. - Den fornødne Bygge- og Haugeplads maa i de Byer, hvor Gaderne ikke ere udskiftede blandt Beboerne, tages af Gadejorden, naar den dertil er bekvem. Paa de Steder, hvor Bygge- og Haugeplads skal kjøbes, bør Landvæsens-Kommissionen, i Overværelse af Amtsprovsten, udsee den fornødne Plads og søge at mægle Forening med Vedkommende om dens Afstaaede for billig Betaling, men, hvis saadan Forening ikke kan opnaaes, bør den udsete Plads, forsaavidt den nødvendigen udfordres til Bygningen, vurderes af 2de, ved Retten udnævnte, Mænd, og Vedkommende da være Pligtige at afstaae den, for den af disse fastsatte Priis. Dog tillades, paa Vedkommendes Forlangende. Omvurdering ved et dobbelt Antal, af Retten udnævnte, Mænd.

§ 53.

Foruden de fornødne Indretninger af Borde, Bænke og Boghylder, skal, ved hver Skole, anskaffes en sort malet Trætavle af 2 Alens Høide og 2 1/2 Alens Brede, hvilken skal ophænges ved Siden af

Skolelærerens Plads. Saa skal der og, til Skolelæreren selv, indrettes en saadan Forhøining, at et Bord og en Stol kunne staa derpaa.

§ 54.

Det skal især paaligge Skolepatronerne, eller dem, som efter § 37 træde i disses Sted, at drage Omsorg for Skolernes Bygning og Vedligeholdelse, efter de Regler, som ere foreskrevne Sogdenes Skolekommissioner. De Materialier, som dertil behøves, ere de gaardbrugende Beboere pligtige at tilføre. Disse bør tillige forsvarligen vedligeholde Hegnet omkring Skolens Gaard, Hauge og Jordlod. Huusmændene og Indsidderne i Skoledistriktet bør derimod, efter rigtig Omgang, forrette alt Haandlanger-Arbejde ved Skolernes Opbyggelse og Vedligeholdelse.

§ 55*).

*) *Jfr. P. 22 Mai 1839, L. 8 Marts 1856 §§ 10-12, 15-19.*

Enhver Skolelærer bør nyde

a) som Lønning, efter Amtsskoledirektionens nærmere Forslag, (§ 3) 6 Tønder Rug og 10 Tønder Byg, der leveres ham in natura, samt 25 Tønder Byg, som betales efter hvert foregaaende Aars Kapitelstaxt; dog maa det være Vort danske Kancelli tilladt, efter Omstændighederne, at fastsætte en noget højere eller noget lavere Indtægt,- og bør, i ethvert Forslag til disse Lønninger, opgives efter en rimelig Beregning, hvad de nærværende Indtægtskilder, saasom: Degnetrave, Offer og Akcidentser, m. v. beløbe sig til, hvilket for Fremtiden skal tjene til Regel saaledes, at ikkun det Manglende bliver at ligne paa Sogdenes Beboere (§ 56). - Disse Bestemmelser skulle dog ikkun bringes i Udførelse paa de Steder, hvor Degnekaldene ere ledige, eller efterhaanden som de blive det.

b) Som Brændsel, til hans og Skolens Fornødenhed, 6 Favne Bøgebrænde aarligen, eller saameget af andet Brændsel eller Tørv, som Amtsskoledirektionen finder at være af lige Værdi dermed. - Dette Brændsel skulle vedkommende Jordegodseiere eller Selveiere udrede, i Forhold til det Hartkorn, som er underlagt Skoledistriktet; og Bønderne i samme skulle være pligtige Tørvene at skjære, skrue og hjemføre, samt Brændet at skove og hjemkjøre til Skolen**). - Valget imellem Bøgebrænde og andet Brændsel eller Tørv tilkommer Yderne. - De Arvefæstere, som efter deres Arvefæstebreve kunne pantsætte og bortsælge deres Gaarde, bør deeltage, i Forhold til deres Hartkorn, i Brændsels Udredning til Skolelærere. - Naar Jordegodseiere, paa egen Bekostning, have opbygget, eller herefter opbygge, anordningsmæssige Skoler, og vedligeholde disse uden nogen Udgift for Distrikternes Beboere, maa det være tilladt, at Værdien af det Brændsel, som af dem skal leveres til bemeldte Skoler, lignedes paa Skoledistrikternes Beboere efter den i § 56 indeholdte Bestemmelse,

***) *Jfr. L. 20 Juni 1850. om Udj. af Htkfflkj., §§ 14 og 16,*

c) Af Foder til Kreaturer bør Skolelæreren nyde: 4 Læs Hø, hvert til 32 Lispund, og 8 Læs Halm, hvert til 24 Lispund; hvilket ligeledes af de Ydende tilføres ham.

d) I Henseende til den Jord, som tilkommer Skolelæreren, blive P. 25 Nov. 1801 og 18 April 1804 at følge.

§ 56,

Alle de Udgifter, som efter approberet Plan udfordres til Skolebygningens Opbyggelse, Forbedring og Vedligeholdelse, samt til de øvrige ved Skolerne befalede Indretninger, saavel som til Skolelærernes Lønning, bør for ethvert Sogn, eller, efter Omstændighederne, for ethvert Pastorat, udredes af samtlige dets Beboere*), paa lige Maade, som for Udgifterne til Fattigvæsenet, ved allernaadigst approberet Regl, 5 Juli 1803 § 35, er fastsat, nemlig ved Ligning efter Beboernes Hartkorn, deres Formues Tilstand eller deres Leilighed. - Forslaget til denne Ligning affattes aarligen af Sognets Skolekommission med 4 af de hæderligste Mænd i Sognet, og indsendes til Amtsskoledirektionens Approbation eller nærmere Bestemmelse**). Et ordentligt Regnskab over Udgifterne til Skolebygningens Opførelse og Vedligeholdelse bør aflægges af Skolepatronen, og af den samtlige Skolekommission indsendes til Amtsskoledirektionens Eftersyn***)

*) *Jfr. P. 5 Dec. 1815.*

**) *Jfr. F. 13 Aug. 1841 § 15.*

***) *Jfr. F. 13 Aug. 1841 § 15.*

§ 57.

De Sogne, som maatte ønske saadant, kunne, af de offentlige Stiftelsers Midler, forvente sig Laan til den anordningsmæssige Jords Indkjøb for Skolelærere, naar den ikke paa anden Maade kan erholdes, end ved Kjøb i saavel som ogsaa til de fornødne nye Skolers Opførelse, eller til de nuværende Skolers anordningsmæssige Udvidelse og Forbedring. Hvilke Laan, med Renter, blive at afbetale i en efter Omstændighederne fastsat Tid.

§ 58.

De Bidrag, enhver af Sognets Beboere, ifølge den approberede Ligning, er pligtig til at erlægge til Skolen eller dens Lærer, bør udredes til den ved Repartitionen bestemmende Tid. I andet Fald inddrives de ved Udpantning efter Amtmandens Foranstaltning.

§ 59.

Skulde et Sogn befindes saa fattigt, at det ikke formaaer at afholde alle forommeldte Udgifter, bør saadant af Amtsskoledirektionen indberettes til Vort danske Kancelli, som er bemyndiget til at skaffe Sognet Understøtelse, ved Ligning paa Amtet blandt de øvrige offentlige Udgifter.

§ 60.

Hvor Skoler findes at være funderede, skal det, i Henseende til Indtægterne og sammes Anvendelse, forblive ved de oprettede Fundatser, naar Skolehuset, af de til Skolen skjenkede Midler, kan vedligeholdes, og Skolelæreren deraf lønnes ligesaavel, som andre Skolelærere; men dersom noget mangler heri, da skal det, saavidt muligt, tilveiebringes i Overensstemmelse med denne Vor Anordning, og ved de i samme foreskrevne Midler. Og skulle Biskopperne, paa deres Visitatser; nøie erkyndige sig, om Fundatserne efterleves; og, i modsat Tilfælde, indberette det til Vort danske Kancelli, at derfra videre Foranstaltning kan vorde føiet.

§ 61.

Paa det at Skolelærernes Løn, uden altfor stor Byrde for Landboerne, kan forbedres, blive, naar de nuværende Degne afgaae, Degne-Indkomsterne herefter at fordele imellem Skolelærerne i Sognet, saaledes, at enhver nyder Degne-Indkomsterne for hans Skoledistrikt; dog under de Vilkaar, som i Skolelærernes Instruktion bestemmes, - Dersom der ere flere Skolelærere i eet Sogn, skal den af dem, som Sognets Skolekommission finder bedst stikket til at være Kirkesanger, beskikkes dertil, og derfor nyde 10 Rbd, S. V. mere, end hvad ham ellers, som Skolelærer, kunde tilkomme*).

*) *Jfr. P. 22 Mai 1839 § 2*

§ 62.

Skolelærer-Enker kunne tillægges i Pension af deres afdøde Mænds Embeder indtil 1/8 Deel af sammes faste Indkomster, efter Vort danske Kancellies nærmere Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde.

§ 63*)

*) *Jfr. L. om Borger- og Almueskolevæsenet af 3 Marts 1856, 2 Kap. særligt § 7, 4 Kap. §§ 20-22. (P. 22 Marts 1843).*

Der skal, i ethvert Amt, oprettes en Hjelpekasse for Skolelærere i Amtet, hvis Bestemmelse skal være:

1) at forskaffe gamle afgaaende Skolelærere, saavelsom og Skolelæreres Enker, forhøiet Pension, i Forhold til deres Trang; og muligt ogsaa Huusly og Brændsel.

2) Ved overordentlige Tillæg at opmuntre udmærkede Skolelærere, saasom at udrede de under § 23 tilstaaede Belønninger for saadanne Skolelærere, som give hensigtspassende Underviisning i Gymnastik og iøvrigt udmærke sig.

3) At anskaffe og indrette den under § 52 ommeldte Haugeplads for Skolelæreren, paa de Steder, hvor saadanne Pladse ikke paa anden Maade bekvemt kunne tilveiebringes.

4) Ved rentefrit Laan at understøtte værdige Skolelærere, som, uden egen Skyld, ere geraadede i øieblikkelig Trang, og formedelst tilstedte Uheld behøve hastig Hjælp.

5) At lønne Medhjælpere ved de Skoler, som maatte behøve samme.

6) Ved Præmier, saavel til Skolelærere, som til Børn, at opmuntre til nyttigt Haandarbeide i Skolerne, udenfor de egentlige Underviisningstimer.

7) Endelig skal og denne Kasses Indtægter anvendes til at anskaffe og indrette den under bemeldte § 23 omhandlede gymnastiske Øvelses-Plads. - Til Indtægt for saadanne Hjælpekasser skal af hver Kirkesanger og Skolelærer i Amtet, som har tiltraadt de fulde, for ham ved denne Anordning fastsatte, Indkomster, ydes aarlig een Tønde Bygs Værdi efter hvert foregaaende Aars Kapitelstaxt; samt af hvert Sogns Skolekasse svares 1 Rbd. S. V. aarligen. Saa skulle og de Degneboliger og tilliggende Jorder, som ikke behøves til de nye indrettede Skoler, sælges eller bortleies til Fordeel for de nævnte Hjælpekasser; dog at den sidste Degn, samt hans Enke og Arvinger, forlods erholde, hvad dem tilkommer efter R. 8 Mai 1751, i Tilfælde af at Boligen har været kjøbt; og. dersom denne har været lovligen pantsat, bør den laante Kapital, med Renter, iligemaade først til Vedkommende udredes. - Iøvrigt skulle Amtsskoledirektionerne, til Vort danske Kancellies Bedømmelse og Stadfæstelse efter Omstændighederne, indsende Forslag til Fundats for disse Kasser, hvorefter de nærmere specielle Bestemmelser for hvert enkelt Amt eller Amtsskoledirektions-Distrikt kunne vorde fastsatte.

§ 64*)

*) *Jfr. L. 8 Marts 1856 §§ 20-22.*

Ved en Kirkesangers og Skolelærers Afgang fra Embedet, blive Indkomsterne at dele imellem ham, Enke eller Arvinger, og den tiltrædende Kirkesanger eller Skolelærer, saaledes:

a) Af den i § 55 Litr. a ommeldte Lønning, bør den Fratrædende, hans Enke eller Arvinger nyde saa mange $\frac{1}{12}$ Dele, som han har tjent Maaneder i det løbende Aar, beregnet fra Nytaar til Nytaar,

b) Samme Grundsætninger bør følges i Henseende til de i § 61 bestemte særdeles Indkomster for Kirkesanger-Embedet, og Produkterne af den i §55 Litr. d benævnte Jordlod; dog at, i dette sidste Tilfælde, Omkostningerne paa Jordens Dyrkning, Besaaening og Indhøstning forlods godtgjøres efter uvillige Mænds Skjøn.

c) Af det i § 55 Litr. b bestemte Brændsel beregnes de $\frac{2}{3}$ paa Vintermaanederne, nemlig fra November til April Maanedes Udgang, og den øvrige $\frac{1}{3}$ Deel til de andre Maaneder i Aaret; og Aaret bør, i denne Henseende, regnes fra 1 Nov, til 1 Nov. Den afgaaende Skolelærer, hans Enke eller Arvinger, nyde deraf den forholdsmæssige Andeel for saa mange Maaneder, som han har tjent, af det løbende Aar. Det øvrige, for Aaret leverede, Brændsel bør afgives til hans Eftermand i Embedet.

d) I Henseende til det, Skolelærerne efter § 55 Litr. c tilkommende Foder bør Tiden regnes alene fra November til April Maanedes Udgang, og en fratrædende Skolelærer, hans Enke eller Arvinger, nyde deraf 1/6 Deel for hver Maaned af ovenmeldte Tid, hvori han har tjent; det øvrige, for Vinteren leverede, Foder bør afleveres til Eftermanden i Embedet. - Den fratrædende Skolelærer, hans Enke eller Arvinger, skulle beholde Indkomsterne til Udgangen af den Maaned, i hvilken Vakance indtræffer, og være berettigede til at beboe Skolebygningen, indtil Eftermanden er kaldet. Det paaligger Sognekommisjonen, saavidt muligt, at drage Omsorg for, at afdøde Skolelæreres Enker kunne erholde passende Bolig, naar de udflytte fra Skolebygningen.

§ 65.

Hvorledes Skolelærerne herefter skulle iagttage de Forretninger, som hidtil have været Degnene paalagte, uden at forsømme deres Skole-Embede, er bestemt ved den Instruktion, som meddeles Skolelærerne.

9de Kapitel.

Om Skolekassens Indtægt, Udgift og Bestyrelse*).

*) *Jfr. hermed F. 13 Aug. 1841 § 15, samt L. 8 Marts 1856 om Borger- og Almueskolevæsenet, 2det jvf. 4de Kap.*

§ 66.

Til ethvert Sogns Skolekasse skulle henlægges følgende Indkomster:

1) De saakaldte Kirke-Lysepenge.
2) De Penge, som paa Fastelavns Søndag og Søndagen efter Michelsdag indkomme i de Tavler, der da skulle ombæres for Skolekassen*). - I denne Anledning skal Præsten, den foregaaende Søndag, opmuntre Menigheden til efter Evne at vise Goddædighed imod Skolerne.

*) *Jfr. L. 8 Marts 1856. om Midler til fri Fattigunderstøttelse, § 1.*

3) Andre frivillige Gaver, hvilke, tilligemed Givernes Navne, skulle an tegnes i en dertil indrettet Bog, som i Skolen bevarer.

4) De, der eie eller ere beneficerede med Konge- og Kirke-Tiender, skulle betale 1 1/2 Rbsk. S, V. i aarlig Afgift for hver Tønde Hartkorn, af hvilken de oppebære Tienden*).

*) *Jfr. F. 24 Juni 1840 § 5.*

5) Endeligen skulle de Bøder, som Nogen maatte vorde tilpligtet at udrede formedelst Overtrædelser imod denne Anordnings Bud, altid tilfalde Skolekassen i det Distrikt. Forseelsen er begaaet. - Saadanne Bøder indkræves af Skoleforstanderen; men, i Mangel af mindelig Betaling, udpantes de ved Sognefogden efter Amtmandens Ordre.

§ 67.

Af Skolekassen skal udredes:

- 1) Udgiften til de nødvendigste Lærebøger for fattige Børn, hvis Forældre, Værger eller Huusbønder ikke kunne bekoste samme.
- 2) Skrivpapiir, Penne og Blæk til samtlige Skolebørn, samt Regnetavler til Brug i Skolen; dog bør ikkun de Fattige have disse Skrivematerialier for Skolekassens Regning; men, for de Formuendes Børn, bør Skolekassen, efter Sognekommisionens Bestemmelse, nyde Godtgjørelse for, hvad den i denne Henseende, for dem, har udlagt.
- 3) Bibler og saadanne Læsebøger, af hvilke der behøves flere til Underviisningen i Skolen.
- 4) Bøger, som Skolelæreren behøver, for at udvide sine egne Kundskaber, samt Landkaarter og andre Ting, som udfordres til Børnenes Underviisning; hvilket alt forbliver ved Skolen, som dens Inventarium og Eiendom,

§ 68.

Skolekassen skal af Sognets Skolekommission saaledes bestyres, at deraf først bestrides de Udgifter, som ere uundgaaeligen nødvendige; dernæst de nyttige Udgifter, forsaavidt Kassen tilstrækker. Til disse sidste henregnes Bøger, som ere gavnlige, endskjøndt de ikke ere aldeles nødvendige, samt Kaarter, Instrumenter, og Belønninger for de Børn, som ved Underviisningen særdeles udmærkes for Flid og Sædelighed.

§ 69.

Skolelæreren skal føre Regnskabet over Skolens Inventarium, og aflægge dette til Sognets Skole-kommission. 2 Gange om Aaret, nemlig til 1ste Mai og 1ste November, da det af Kommissionen revideres og decideres; og bør Sognets Præst, paa Regnskabet, attestere: at han har efterseet alle Inventarii-Stykkerne, samt i hvad Tilstand han har befundet dem.

§ 70*).

*) *Jfr. F. 13 Aug. 1841 §§ 14-15.*

Regnskabet for Skolekassen bør føres af Skolens Patron, eller hvor der er flere, af een af Skolepatronerne, eller og af een af Sognets Skolekommissions øvrige Medlemmer; og aflægges til bemeldte Kommission ved hvert Aars Udgang, hvorhos Pengebeholdningen forevises. - Dette Regnskab revideres af et af Kommissionens Medlemmer, som dertil af samme udnævnes, og indsendes derefter til Amtsskoledirektionen, for af denne at vorde decideret og kvitteret. - Med Regnskabet indsendes tillige en summarisk Extrakt af samme, der viser Skolekassens hele Indtægt i det forløbne Aar, samt hvormeget deraf til Skolens Brug er udgivet, og til hvilke Poster. - Efter disse, fra samtlige Skolekommissioner indkomne, Ekstrakter, som blive at bevare af Amtsskoledirektionen, har denne at affatte og

tilstille Vort danske Kancelli en Tabelle over samtlige i dens Embeds-Distrikt værende, Almueskolers Indtægter og Udgifter, til Afbenyttelse ved den aarlige Beretning, som, efter § 43, af fornævnte Kollegium bør forelægges Os.

- Hvorefter saavel alle Vedkommende i Almindelighed, som de, hvem særdeles Pligter ved denne Anordning og de samme vedføjede Instruktioner*) foreskrives, sig allerunderdanigst have at rette.

*) *Instruktionerne udelades her.*
